POEMA MACARRONICUM

IN QUO INGRESSVS EXCELLENTISSIMORVM SEÑORVM

ALMIRANTIS CASTILLÆ, ET DUQVIS OSSUNÆ.

IN CIVITATEM SEVILLAM LATINAJIS PINTATVR, SIMVLQUE REGOCIJI, ET FESTA ILLIS AB EADEM CIVITATE FACTA MACARRONICO STYLO DESCRIBVNTVR.

NVnc, mea Musa, graues dexá componere versus,
Et chansera parum quendam cõpone juguetẽ,
Atque poesiam de macarronibus hecham.
Siue latinajis plenam fragiare procura:
Nam tibi materiam grandem, campumque patentem
Offert gustosus Seuillæ ingressus in Vrbem.
Nobilis illius, quem cantat fama per Orbem,
Esse Cauallerum Almirantis homine dignum,
Et Duquis Ossunæ, iunctus qui venit eidem;
Grandeque festejum, quod paucis ante diebus
Passadis, Sevilla potens illis pro munere fecit,
Gustosam multum illorum celebrando venidam.
Sopla Musa mihi versus mortoribus amplis.
Cùm Seuillanis cartis constaret apertis,
Esse Almirantem Marchenæ, mittere tentant
Marchenam quosdam, faciant qui fronte benigna
Illi visitam llenam cortece loquela;
Atque Cabildorum mittunt pro parte duorum,
Vnumquodque suos, proprio qui nomine dicant:
Sit bene quod nostras ad terras ille venidus,
Illi contenti ad punctum fecère viagem,
Atque embaxadam illi donauere pulidam,
Almirans honram factam pro munere grandi
Æstimat, & rostro monstrat, blandisque palabris:
Se pagaturum visitam, dicit, eundo
Vrbem Seuillæ, despidet denique & illos.
Seuillam redeunt, & tunc Seglare Cabildum
Cañarum ludos, Tororum festaque votat.
Dineri summam mox señalando dedére
Cuidam, festarum cui tunc committere curam,
Votorum missis sol to in bufete bolillis,
Declarant, plenum festarum dando poderem.
Urbem per totam tunc Prægonerus adiuit;
Tamboresque duo, festas is vocibus altis
Prægonat fieri, sic hoc mandante Cabildó,
Magni Almirantis celebrare volente venidam;
Hoc mismum monstrant Tambores dando sonidum.
Tunc Carpinteri empesarunt ordine, varis
Medire in Plaza sitium, quem cogere vellent,
Dinero & multo sitium pagare tomatum.
Inde trabunt tablas, bigas, palosque, sogasque,
Serras quam multas, cordeles, denique afuelas,
Barrenas, claves, martillos dentis agudi
Atque palanquetas, faciant queis funditus hovos;
Feruet opus: largos tablados ordine miro
Armare incipiunt, tablas, palosque ligando.
Pars cauát in terra, palos pars hincat in illa,
Parsque sogis palos cum palis protinus atat;
Pars barrenát item tablas, & clauat easdem.
Plazam per totam voces, golpesque sonabant.
Tum martillorum, palorum tumque cadentum
Fit sonitus, cunctis sensus qui atolondrat, & aures.
Andamijs tandem cercant, balconibus atque
Pintadis Plazam, portas & denique dexant.
Interea ecce casam disponit maximo adorno,
De Pozoblanco generosus Marchio, nomen
Cui dat Franciscus, cognomen datque Velasco,
Vt sic Almirans veniens possaret in illa,
Tuncque suam pariter disponit Nobilis alter,
Sicuti primerus Francisci nomine gaudens,
Atque Velasco simul gaudens cognominé avito;
Ante Cataluñę Virreyis functus honore-
Vt Dux Ossune, quem certe nouerat ante
Tunc Almiranti socium, iunctumque veniré,
Sicut ei propriam cum servis occupet illam:
Nam Cuñadus erat Dux, & Virreyis amicus.
En mensagerus Sevilliæ missus ad Vrbem
Ex Coria venit, nueuam qui traxit, ad illam
Certe Almirantem, dicens, gustare venire;
Hocque die quarta Febreri, in tempore tardis.
Hàc Seuillani nueua ponuntur alegres,
Lætitia & totis bullit, gustusque rebosat.
Inde parant celeres cum grandi exire boatu
Ad recebimentum tam grandi Principe dignum.
Tunc impressa fuit cum cura zedula multa,
Qua inuitat multos campos exire Velasco,
Grandi Almirantem cupiens vt honore recibant.
Entradę ecce dies tandem lleganit alegris,
Eius & insonuit tardis vix hora secunda,
Cùm muros extra currebat maxima turba:
Currebant homines, currebant atque mugeres,
Currebant Fratres, currebat Clerigus omnis.
Tum Studiantorum, Muchachorumque sequentum
Tum capigorronum descendens copia multa
Ad campos exit, postque illos chusma tunantum,
Atque Mulatorum. Negris qui fortè præibant.
Exiuitque simul Cochorum magna caterva,
Atque Caualleri muchi portantur in illis,
Et Præbendadi muchi, seu nemine dempto.
Soldadi muchi piquis, mosquetibus atque,
Armati ad campos ante exiuere, volentes,
Principibus tantis grandem disponere salvam.
Sargentus maior pulchro in rocine præibat.
Vrbs deserta quedat calles, vicosque per omnes,
Perque casas tantùm vetulę, perrique videntur,
Atque Monasilli stantes in limine templi,

Qui

Qui vel ad vñatem ludebant prorſus alegres,
Vel ceram caute radentes forte rapabant:
Totiramque omnis ſexus,ętatis & omnis,
Murallas extra portas ſaliere per omnes,
Turc Almirantem poſsint vt forte videre,
Oſſunæque Duquem,pariter quem intràre ſciebant.
Aſpiceres altas murallas gente repletas,
Atque muladares,cerros,terramque,ſolumque;
Vllum nec vacuum poſſes reperire lugarem;
Namque Almirantem nemo eſt qui cernere nolit,
Atque Duquem ſocium nemo mirare recuſat.
Ecce ſed Almirans Seuillæ forte propinquat
Cochibus,& muchis veniebat plerima turba.
Tunc circumſtantes grandem fecère ruidum,
Tunc mormolla ſimul circumſonuere tremenda:
Niñi Santelmi occurrentes cominus omnes
Illis ſæpe bonum gritando dedère viagem.
Tunc Soldadorum quę exiuit guardia pulchrà
Moſquetes totos iam diſparauit ad vnam.
Tunç diſpararunt omnes in flumine naues,
Terraque temblabit tantis concuſſa tronidis.
Concupiunt vna Almirantis cernere caram,
Et Duquis Oſſunæ,nullus vult vltimus eſſe.
Dant rempujones,dant golpes,dantque moquetes:
Tum cappas raſgant,tum mantos,atque olcadis
Sæpe cadunt muchi tunc deſgreñando melenas.
De terra ſurgens ad Cœlum pulvis adibat,
Factaque erat grandis dè eſpeſſo pulvere nubes,
Tantaque quæ viſtam muchis quitare valebat.
Innumeri intrabant oppreſsi pondere coches,
Carroſæ muchæ,quædam ſillæque volantes,
Et carroſines cryſtallis rite coruſcis.
Almirans tandem llegauit proprius Vrbem:
Is ſex mularum formoſo in cocbe ſedebat,
Quem duo Cocheri Regis pallente librea
Tecti ducebant;multo comitante Lacayo,
Dux Oſſunenſis veniebat parte ſiniſtra,
Atque Cauallerus veniebat,neſcio qualis,
Ante Almirantis cochem veniebat in equo
Quidam,quem dicunt,ropæ portàre maletam.
Quis trancèm illius puncti,quis murmura fando
Explicet,aut poſsit numeris contare ruidum?
Gens quàm multa ruit cerros ſpatiata per altos,
Plurima perque viam ſunt viſa rodantia paſsim
Corpora,perque fores,& per conſtricta locorum.
Nec ſolis puñis golpes dant impete multi,
Namque etiam pedibus dant fortes ſæpe patadas;
Clamoreſque ſonant varij,confuſus vbique
Stridor,vbique fragor,& vocis vbique ſuſurrus.
Xerecij portæ Cocheri accedere tandem,
Atquę Almirantis cochem introducere tentant;
Tuncque levantatur noviter dè gente ruidus.
Multi empinantur,poſsint vt cernere roſtrum
Illius,eſtrivis multi llegantur & inde.
Intrauit demum ſenſim,magnoque labore,
Intrauitque ſimul decurrens turba ſequentum,
Muchaque,quæ propriàm curabat adire moradam,
Ergo caſa in primi,quem diximus ante,Velaſco,
Almirans lætus iam deſcanſando quedauit:
Hic habuit ſemper multos,ricoſque regalos;
Empeñatus enim echauit tunc Marchio reſtum.
Vt verò Almirans llegauit,copia grandis
En Studiantorum cum eſpadis,cumque trabuquis,
Targeta in bella,bene quę dorata micabat,
Ad punctum ſcriptum Victor poſuere venuſtum,
Et Victor,Victor dixerunt vocibus altis.
Illis echarunt tunc libras dulcis abunde;
Atque palanganam platæ,in qua dulcis adibat.

Dux verò Oſſunæ voluit comitare Velaſco
Illum Franciſcum,quem diximus ante,ſegundum.
Huicque Duqui pariter Victor poſuère deinde
Targeta in bella Studiantes ordine primi,
Et Victor,Victor dixerunt prorſus ovantes.
Nec minus eſt libris echatus dulcis ad illos.
Quam bene tota domus zedis colgata quedavit!
Quam lindis ſalę ornatæ cernuntur alhajis!
Quàm dites illas multi ornavère tapices!
Qui eſcaparates! Quæ tum ſcritoria Maquis!
Quique ſpeji fini cryſtalli,quantaque platæ
Ac auri puri per ſalàs vaſa videntur!
Apparatus erat totus Regalis in illis,
Nempe Duquis tanti reſpondens prorſus honori,
Virreyi,& certè reſpondens deniquetanto.
Hæc mihi nunc baſtet dè entrada dicere,& illis,
Quæ circa Hoſpitium cuiuſque occurrere poſſunt:
Dicere nam cogor quæ facta deinde ſequuntur.
Ecce dies venit,qua tentant ludere Cañas;
Et per mañanam proprio in Torile metidis
Toris,iam plazam tunc deſpejare procurant.
En Alguaziles varaſis fortibus omnes
Echare incipiunt,terra quos plaza tenebat.
Aſpiceres hominum,muchachorumque oleadas;
Aſpiceres vnos golpes fugiendo cadentes;
Aſpiceres alios in plazæ fonte metidos.
Quos empellones,quas lleuavère patadas?
Quos tum varaſos? Quos toto in corpore golpes?
Plaza omnis tandem iam deſpejata quedauit,
Illias & totas cerrarunt denique portas.
Qualis erat pañis colgatis vndique Plaza!
Zedarum lleni balcones arte pulida
Cernuntur,platæ lleni cernuntur,& auri.
Colgabant pañi pulchri,varijque coloris,
Cunctorum ſecum viſtam qui ſæpe lleuabant.
Aſpiceres illic pretioſas vndique galas,
Quas tunc polleras,quos mantos,quoſve gavanes,
Quas ſayas largas,colis colgantibus illis,
Quocumque in plazæ non in balcone videres?
Balcone in pulchro,mire,belleque pulido
Almirans magna cum maieſtate ſedebat,
Duxque ſedebat ibi cum pompa proximus illi.
Cum varis largis tunc in rocinibus vnà
Tres homines plazam mox intrauere valentes,
Qui Tauros octo garrochis ſępe picarunt.
Quas garrochadas Toris cum viribus illi,
Et quàm garvoſas multùm feriendo dederunt?
Quantas quebrarunt pungentes impete multo?
Adque pedem muchi fortes cum lancibus echant,
Qui engañant Tauros cum cappis,cumque galeris.
Pars illis clavat ganchuelos,parſque repuios;
Pars ſerviguillum cuchillis percutit anchis,
Pars ferit,& punſat puñalis cuſpide agudi;
Pars acocotat eos,pars illos denique matat.
Tres Mulę ad punctum veſtitæ veſte micante
Currendo ſaliunt matatos cogere Tauros,
Cogidoſque llevant,multo præ golpe volando.
Sic mañana dedit feſtis cum tempore finem,
Sicque caſas toti proprias ivere comeſtum;
Exceptis queiſdam,tunc qui in balconeque darunt;
In quo pequeñam forſan fecere comidam.
Per tardem vero,iam plaza gente repleta,
Andamijs llenis,llenis balconibus atque;
Intrauit plazam carrorum copia grandis:
Quilibet ex verdis erat enrramatus olivis,
Quiſque & aqua plenam verdi ſubtegmine pipam
Portabat,plazam procurans inde rigare.
Quemque coloratis ducebat veſtibus vnus,

Veſti-

Vestibus & paribus veniebat desuper alter:
Hi plazam totam semper currendo rigarunt.
Ecce sed his plaza grandi rumore salidis,
Per Serpis callem muchi saliére cavalli:
Tracti de dextro veniebant absque ginetis.
Prorsus erant varijs lleni listonibus omnes.
Quam bene compositum gestabant crinis adornum!
Quot cascabeles platæ ornauere pretales!
Quotque aurum sillas bordabat, quantaque plata!
Quàm dites frenos portabant, atque Jaezes!
Ante illos ibant Tambores sæpe tocando;
Et duo Clarines clangentes voce sonora,
Plenaque post illos Cañis Asemila duplex,
Quam paños duplex pictus primore tegebat.
Sic in contornum plazam incessere per omnem;
Vt toti possent grandesam cernere tantam.
Vt semel andarunt, dueñi accepère cauallos,
Primeri & plazam pulchri intrauère Pat.ini
Cercati indutis pretiosa veste Lacayis;
Vigirti bis erant toti, si quatuor addas.
Pars imitabatur vestitu, trageque Turcos,
Altera Chambergos pars demostrabat ad vnguem;
Inde Canalleri signo de more recepto,
Intrarunt plazam in bellis rocinibus omnes.
Vnusquisque suam lindam gestabat Adargam,
Vestitos etiam zedis, auroque Lacayos.
Quos tunc plumages, quas mangas, quosque galeros;
Quas tunc riquesas portabant corpore toto?
Quisque relambrabat plata, lucebat, & auro:
Nullus grandesam poterit contare potentem.
Iam tunc Clàrines multum fecère sonidum,
Atque Chirimiæ llenarunt aera cantu.
Quam bene iam Cañas cæperunt inde jugare,
Doratas multas iam tirauère vicissim,
Tiratasque simul repararant munere adargę.
Moxque caracolem plazam fecère per omnem;
Carreras etiam largas, celeresque dedère.
Interea sed aguam cæperunt spargere nubes,
Quæ sparsa incepit multos rociando mojare,
Paulatimque cadens plazam rociauit abunde.
Cęperunt vni manibus sacudire galeros,
Golpibus, & similem faciebant ecce ruidum,
Sicut avejarum corchis cùm examina llamant.
Cæperunt alij cappis abscondere vestes,
Cæperunt etiam mantos sacudire mugeres,
Desampararunt sitios, & denique multi.
Sed quamvis Equites se totos esse mojatos
Iam bene sentirent, festam dimittere cæptam
Nolunt; quin multâs tum dant currendo parejas,
Cum quibus acabant gustosæ tempora tardis.
Inde frij multę garrafæ pære por omnes
Balcones plazæ discurrunt, dulceque multum,
Perque illos toti dulcesque, friumque tomabant.
Omnibus ex illis echabant sępe papeles
Multos, qui secum llevabant dulce metidum,
Quos Paji, & pueri crudeles dando moquetes,
Iam resvalando cogebant, iamque cadendo.
Plurima, Musa, mihi soplabas carmina passim,
Nè verò videar largus, prolixus & esse,
Abbreviando volo Tororum dicere festas.
Iam llegata fuit Lunis mañana serena,
Et velut in prima Tauros lusere feroces.
Per tardem vero Paternę Marchio plazam
Bello in equo intrauit, despejans vndique totam.
Cum varis, & eum multi iuvere Ministri,
Qui echarunt gentem varasos dando tremendos.
Ad punctum plazam in gordis rocinibus intrant
Zuñiga tum clarus, generosus tum Federigui
O quantis galis, quot componuntur adornis!
Quam bene compositos gestabant ambo cavallos!
Quam bona, quam linda ornant vestimenta Lacayos!
Hi duo prædicti, digni super æthera tollis;
Inde bravos Tauros multos, multumque feroces
Luserunt valide, totos rejone necando.
Vuscabant Tauros fugientes sępius illi,
Ipsos atque super ponebant, pene cavallos.
Et quamvis essent Tori bravitate Leones,
Golpibus amborum vitam largando cadebant.
Principio festæ (res est celeberrima certe)
Andamium quoddam cæpit cruxire repente:
Tuncque levantantur voces, gritique mugerum;
Mulfæ asustatæ Andamio arrojantur ab illo,
Dantes in terra de pernis, deque cabeza:
Et nisi tunc homines sustum cum voce leuarent,
Lastimarentur tunc toto in corpore multæ.
Et Tauros homines, multi lusère pedestres,
Qui multos lances, sortes multasque dederant,
Ad fuit inter eos etiam muliercula quędam,
Corpore chiquito, mosa, & llamata Belilla;
Hæc cum mantilla Tauros llamabat, & illos
Burlabat semper faciens cum corpore saltus.
Ecce Cavalleri victores inde quedarunt,
Cumque suo empeño iam complegere potenter,
Atque Almirantem gustosum munere dexant.
Ex plaza coches salientes postea multi
Almirantis eunt cochem comitando, Duquisque:
Namque Cavalleri multi, quos plaza tenebat,
Prorsus ad vsque casas decernunt ire duorum
Illuc llegantes curant ascendere salam
Magni Almirantis, quem verbis inde salutant.
Almirans verò tractavit comiter illos,
Et grares multas, hilaris, rostroque benigno,
Honrris pro factis illis repetiuit abunde.
Quas cortesias non fecit corpore, & ore?
Quas alabansas non dixit sæpius vrbis?
Iam fore maiorem post Cortem iure patente,
Iam fore primeram, grandesa, & sanguine claro,
Orbis, & Emporium de toto pectore dixit,
Sic alababat totos, quos sępe videbat:
Cernere namque illum toti montonibus ibant,
Visitas, & ei toti fecère frequentes.
Queis cumplimentis, queis blandis vocibus ille
Tractabat totos? Quo risu, qua ve loquela?
Señoria dabat totis cumplidus ad vnam.
Nec Duquis Ossunæ visitas ordinis omnis,
Nec sequitum grandem pro nunc callare valebo.
Eius namque domus, quamvis grandissima, tota
Non vaciabatur multis Magnatibus vnquam.
Multum mosus erat, sed erat discretus abunde,
Cappax, & prudens, & conditione benignus.
Invisebat eum contentus nobilis omnis,
Condorum multi vadebant sæpe videre,
Et Marquezorum vadebant visere multi.
Is totis comis, totis affabilis atque
Factis, & verbis totorum corda robabat.
Hæc mihi nunc bastet de ambobus dicere: namque
Cætera quæ restant versu contare procuro,
Sępe Cavalleri Sevilłę promere vellent
Contentum magnû, propriam quod traxit ad Vrbem
Læta venida nimis, quos diximus ante, duorum:
Id circo festas alias disponere pensant,
Ac alcansias statuunt primore jugare.
Cùmque dies ludi llegaret, tardis, & hora,
Iuxta Hospitalem, quem Sangris nomine dicunt
Concurrunt illi, qui Cañas ante jugarunt.
In mismis toti veniebant ecce cauallis:

Toti

Toti formosis defendebantur Adargis,
Et bene vestitos portabat quisque Lacayos.
Totus erat sitius gentis llenissimus, inque
Ventanis, cerris, texadis, atque asoteis,
Grandis turba sedet nolens has perdere festas,
Balcone in lindo Dux cum Almirante sedebrt.
Iamque alcansias ceperunt ludere pulchre:
Pars tirabat eas, pars opponebat Adargas;
Pars currendo fugit, sequitur pars altera currens.
Sic alcansias quebrarunt ordine multas,
Postque datis largis multum currendo parejis,
Ecce regocijo finem, festisque dederunt,
Atque duos Grandes dexarunt munere alegres.
His nec contenti, mostrent vt cordis amorem,
Mox alios etiam disponunt ludere Tauros.
Ac extra portam llamatam nomine Carnis,
Cum varis largis Tauros statuere picari.
Offunæ sitium Dux solùm venit ad istud,
Cum Cartuxanis Almirans namque quedabat,
Offunæque Duquem multi comitantur euntem.
Tunc cum garrochis homines venère valentes,
Qui Toris fortes, multasque dedere picadas.
Sic acabarunt ludos, festasque diei.
Vt vero festis preclarus finis adesset,
Factis per pulchre iam festis omnibus, inde
In Compañię claro, doctoque Lycæo,
Colloquium pueri fecerunt, atque saraum.
Quis, quas donarunt Vrbi, nunc dicere grates,
Hi Grandes, possit? Quis possit dicere recte,
Almirans Vrbi quam gratus deinde quedauit?
Offunæ, & quantùm Dux gratus mansit ab inde
Tandem visitas totis fecère frequentes,
Factas pagando, multos noviterque videndo.
A totis demum iam despiduntur in vnum;
Illorumque idæ llegata denique tarde,
Ad campi vsque Crucē Grandem acompañat vtrumq;
Cochibus in multis Equitum numerosa caterva,
Et cum cumplidis verbis, cortecibus atque,
Despiduntur ibi, dextras iungendo vicissim;
Atque vale dicto, Montillam versus euntes
Dux, atque Almirans tandem fecère viagem,
Atque Caualleri Seuillam denique volvunt.

F I N.